

TAJEMSTVÍ MRTVÝCH

TOM HARPER

ABY ZACHOVALI PO STALETÍ SKRYTÁ TAJEMSTVÍ.
NEVÁHAJÍ ANI VRAŽDIT...

TAJEMSTVÍ
MRTVÝCH

TOM HARPER

TAJEMSTVÍ
MRTVÝCH

Přeložil Zdík Dušek

Vydal nakladatelství BB/ats, s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 2011 Tom Harper

All rights reserved.

Z anglického originálu *Secrets of the Dead*

(Published by Arrow Books, United Kingdom, 2011)

přeložil © 2013 Zdík Dušek

Redakce textu: Jiří Pacek

Jazyková korektura: Ludmila Böhmová

Grafická úprava obálky © 2013 Bohumil Fencel

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 9788074616679

*Pro Dusty a Nancy Rhodesovy
a Patricka a Mary Thomasovy*

IN MEMORIAM

Dobro vyzbrojené mocí vede ke korupci a čistá láska
bez moci směřuje k zániku.

REINHOLD NIEBUHR, *Za tragédií*

Mrtví uchovávají svá tajemství a my budeme zakrátko
stejně moudří jako oni.

ALEXANDER SMITH

I

Priština, Kosovo – současnost

Možnost uniknout z práce v pátek odpoledne byla přepychem, na jaký si Abby ještě nezvykla.

Deset let pracovala od rána do večera na neklidných místech Země a poslouchala, jak zničení lidé vyprávějí o nepředstavitelných krutostech. Následovaly večery nad laptopem v provizorních místnostech z přepravních kontejnerů, kde v závislosti na ročním období buď mrzla, nebo se pekla, a kde odstraňovala z příběhů obětí veškerou krev a slzy, dokud se z nich nestaly strohé listy papíru, jež mohly být předloženy jako důkaz pro Mezinárodní soudní dvůr v Haagu. Ta práce ji ubíjela. Ztratila přehled o tom, kolikrát ji trápily noční můry, kolikrát za hluboké noci klečela nad chemickou toaletou a zoufale se snažila očistit od výjevů, jichž se stala svědkem. Během oněch let obětovala několik slibných vztahů, jedno manželství a nakonec přišla i o schopnost dělat si z toho hlavu. Každé ráno se vždy vracela přímo do práce.

To všechno byla historie. Nechala se přeložit do mise EU v Kosovu – EULEX – a nyní učila Kosovany, jak se mají stát příkladnými evropskými občany. Jistě, i v Kosovu se odehrály válečné zločiny, ale ty měl na starosti někdo jiný. Abby spolupracovala s občanskými soudy a snažila se řešit komplikované otázky, kdo co po válce vlastní. *Úřad ztraceného majetku*, tak jim přezdíval Michael. Abby nevadilo, že si ji dobírá. Aspoň mohla v noci klidně spát.

Sbalila složky a zamkla je. Stůl nechávala vždycky před víkendem prázdný kvůli uklízečkám, které sem přijdou. *Zavřít, vypnout, hodit za hlavu.* Těsně před tím, než vypnula počítač, si všimla, že jí přišel nový e-mail od ředitele. Ignorovala ho – další přepych. Vyřídí to až v pondělí. Byl pátek dvě hodiny odpoledne a její pracovní týden skončil.

Před úřadem na ni už čekal Michaelův vůz. Červený kabriolet Porsche, veterán z roku 1968, pravděpodobně jediný svého druhu na Balkáně. Auto mělo staženou střechu, přestože se nad město blížila bouřková mračna. Když Abby vyšla na ulici, Michael přidal plyn – kdyby nebyla tak šťastná, před tím dunivým zařváním by se zahanbeně přikrčila. Typický Michael. Vklouzla na sedadlo pro spolujezdce a políbila ho. Na tváři ji škráblo jeho prošedivělé strniště. Dva lidé vycházející z úřadu se zastavili a zírali a Abby uvažovala, jestli civí na ni nebo na auto. Michael byl o dvacet let starší než ona a bylo to vidět, i když mu zralejší věk slušel. Do tváře měl vyryté vrásky, ale ty jen podtrhovaly to, co na něm bylo tak přitažlivé: příjemný úsměv, bezstarostná jiskra v oku, sebedůvěra a síla. Když mu začaly šedivět vlasy, neostříhal si je, jen si zavěsil do ucha zlatou náušnici. Prý aby nevypadal příliš usedle. Abby mu žertem říkala, že připomíná piráta.

Zvedl jí bradu prsty, aby se podíval na její krk. „Máš ten náhrdelník.“

Znělo to potěšeně. Věnoval jí ho před týdnem: jemně propracovaný zlatý ornament s pěti korálky z červených skel. Uprostřed se skvěl monogram: raně křesťanský symbol X-P, ačkoliv si Abby nikdy nevšimla, že by měl Michael sklony ke zbožnosti. I samotný náhrdelník působil starobylým dojmem. Zlato bylo tmavé a medově lesklé, červená skla časem lehce zamřžená. Když se Michaela zeptala, odkud ho má, jen se na ni usmál a odpověděl, že mu ho dal nějaký cikán.

Abby koutkem oka postřehla na zadním sedadle svoji černou tašku, hned vedle jeho kufříku.

„My někam jedeme?“

„Do Kotorské boky v Černé Hoře.“

Protáhla obličej. „To je šest hodin odtud.“

„Ne, jestli do toho budu mít co mluvit.“ Vyjel z parkoviště kolem strážného v modrém saku a baseballové čepici. Strážný vrhl na auto obdivný pohled a zasalutoval jim. Mezi jednotvárnými řadami sedanů Evropské unie se porsche vyjímal jako nějaký ohrožený druh.

Michael řídil jednou rukou a druhou sáhl do prohlubně vedle ruční brzdy pro polní láhev. Přitom ji prsty pohladil po stehně, kde se jí vyhrnuly letní šaty. Napil se a podal láhev Abby.

„Slibuju, že to bude stát za to.“

A možná měl pravdu. Tak to s Michaelem chodilo: jakkoliv divoké měl občas nápady, člověk mu vždycky chtěl věřit. Jen co unikli přištinské dopravní zácpě, kterou se propletli manévry, jež by si ani místní lidé – s přehledem nejhorší řidiči v Evropě – netroufli zkoušet, sešlápl Michael pedál plynu a vyrazil. Abby se pohodlně usadila a sledovala, jak kolem ní ubíhají kilometry krajiny. Se staženou střechou se hnali rychleji než vítě a drželi se před bouřkou, která jim stále hrozila, ale nikdy je nedohonila. Přes kosovskou rovinu a vzhůru do předhůří, k horám, které přimáčkly slunce k obloze, až začalo šarlatově krváčet. Na černo-horských hranicích stačilo, aby Michael prohodil pár slov s celníky, a nemuseli se zdržovat.

Projížděli horským terénem. Kolem se čeřil chladný vzduch a na vrcholcích nad nimi se třpytil sníh, který ani do srpna nestihl roztát. Michael nechával střechu staženou, ale zapnul topení naplno. Abby si z nožního prostoru vzala deku a přehodila si ji přes sebe.

Náhle byli u cíle. Silnice zatočila do skalnaté soutěsky a vzápětí se vynořili vysoko nad zálivem, ponořeným do stínů mezi okolními horami. Abby viděla jen světla zábavních jachet a motorových člunů kotvicích kolem malých zátočin a pláží, jež lemovaly břeh jako světélkující řasy.

Michael zpomalil a odbočil doleva. Abby se prudce nadechla: vypadalo to, jako kdyby mířil přímo z útesu. Byla tu však nedlážděná cesta, která vedla k železné bráně uprostřed štukované zdi. Michael sáhl do palubní desky pro dálkové ovládání a brána se otevřela.

Abby povytáhla obočí. „Jezdíš sem často?“

„Dnes poprvé.“

Za otevřenou bránou se rýsovala plochá střecha domu, v houstnoucím šeru přízračně bílá. Dům stál na skalním výběžku v polovině svahu – jednalo se asi o jediné místo, kde bylo možné na této straně zálivu postavit dům. Za vodou zářilo město, jehož předměstí se rozpínala po celém protějším kopci. Tady nebylo nic.

Michael zastavil na šterkovém plácku před domem, vytáhl z kapsy zvláštní klíč a odemkl masivní dubové dveře.

„Až po tobě.“

Prostý exteriér vily ji vůbec nepřipravil na to, co ji čekalo uvnitř. Pracovala v Přištině za plat Evropské unie, takže byla zvyklá žít pohodlně,

ale tady vládl luxus na zcela jiné úrovni. Podlahy byly z mramoru: zelené a růžové desky vytvářely složité geometrické vzory a všechno tu vypadalo jako určené pro nějakou obří rasu: křesla a pohovky tak hluboké, že se v nich člověk mohl úplně ztratit, mahagonový jídelní stůl, k němuž by se vešlo dvacet hostů, a na stěně ta největší televize, jakou kdy Abby viděla. Z protější stěny shlíželi tři skoro stejně velcí pravoslavní svatí.

„Kolik tě to stálo?“

„Ani pětník. Dům patří jednomu italskému soudci, se kterým se přátelím. Půjčil mi ho na víkend.“

„Čekáme ještě nějaké hosty?“

Michael se zazubil. „Máme ho celý pro sebe.“

Ukázala na jeho kufřík. „Doufám, že sis nenaplánoval nějakou práci.“

„Počkej, až uvidíš bazén.“

Otevřel prosklené dveře. Abby jimi prošla a zalapala po dechu. Za vilou se až k okraji srázu táhla terasa s bazénem, ze tří stran obklopeným replikou klasické kolonády se žlábkovanými sloupy s korintskými hlavicemi, které se příliš nehodily k ostatní moderní architektuře. Čtvrtou stranu bazénu tvořil sráz, hluboko pod nímž se leskla hladina zálivu. V šeru to působilo dojmem, jako kdyby se bazén vléval přímo do moře. Nebylo tu žádné zábradlí.

Abby zaslechla tiché cvaknutí vypínače. V bazénu se rozzářila světla a Abby v něm spatřila černobílou mozaiku podmořského světa s nymfami a delfíny, mořskými pannami a hvězdicemi a s bohem, který měl vlasy z chaluh a jel na voze taženém čtyřmi mořskými koníky. Po mozaice se přelévaly paprsky světla vytvářející dojem, že se jednobarevné postavy lehce pohybují.

Za kolonádou se rozzářila další světla. V každém výklenku stál mramorový podstavec s mramorovou sochou: Herkules oděný ve lví kůži a opřený o kyj, Afrodita s obnaženými nadry držící šaty, které jí nějak sklouzly pod boky, Medúza s klubkem hadů místo vlasů. Sochy vypadaly pevně, ale když se Abby jedné z nich dotkla, cítila, že se jí chvěje pod prsty, jako kdyby ji dokázal odfouknout silnější poryv větru. Ucukla.

„Opatrně,“ varoval ji Michael. „Takové už se dneska nedělají.“

Abby se zasmála. „Přece to nejsou originály.“

„Prý ano. Všechny do poslední.“

Abby omámeně prošla kolem tichých postav na konec terasy a podívala se pod sebe. Útes byl tak příkrý, že i odtud viděla jen jeho úpatí: stříbřitou pěnu vln narážejících do skály. Zachvěla se. Tenké letní šaty takhle pozdě v srpnu ani zdaleka nestačily.

Za zády se jí ozvala rána a něco jí prosvištělo kolem hlavy, div se jí to neotřelo o tvář. Na zlomek vteřiny se ocitla zpátky ve Freetownu, Mogadišu nebo Kinshase. Vyjekla a prudce se otočila – málem ztratila rovnováhu a zřítíla se z nechráněného okraje srázu, ale naštěstí se chytila nejbližšího sloupu a objala ho, jako kdyby na tom závisel její život.

„Jsi v pořádku?“

Michael stál u bazénu se dvěma sklenkami na šampaňské v jedné ruce a odzátkovanou lahví Pol Rogeru v druhé.

„Nechtěl jsem tě polekat. Myslel jsem, že bychom to mohli oslavit.“

Co vlastně? Abby se opřela o sloup. Srdce jí bušilo jako o závod. Noční vánek jí přitiskl zlatý náhrdelník ke krku a Abby napadla bláznivá myšlenka. *Nechystá se mě požádat o ruku?*

Michael nalil šampaňské a vtiskl jí do rozechvělé ruky sklenku. Pár kapek vyteklo přes okraj na její prsty. Michael ji objal paží kolem krku a přitáhl ji k sobě. Abby se napila a Michael se zadíval na moře, jako kdyby po něčem pátral. Na obzoru zazářil poslední paprsek slunečního světla a vzápětí zmizel.

„Mám hlad.“

Michael přinesl z auta chladicí tašku a dům se brzy naplnil vůní smažícího se česneku, garnátů a bylinek. Abby popíjela a sledovala, jak Michael vaří. Šampaňské dlouho nevydrželo. Z chladicí tašky se vynořila láhev sancerre a i ta rychle padla. Abby našla vypínač, kterým se ovládaly teplometry na terase, a najedli se venku u bazénu. Pak spustila nohy do vody, komíhala jimi a rozhlížela se po hvězdnaté obloze a tlumených světlech za kolonádou.

Po dobrém jídle a pití se uvolnila. Když se příliš ochladilo, Michael rozdělal oheň v krbu v obývacím pokoji a sedli si spolu na pohovku s výhledem na hvězdy nad zálivem. Abby se schoulila do klubíčka jako kotě, položila mu hlavu do klína a přivřela oči, zatímco ji Michael hladil po vlasech. *Je ti dvaatřicet, káral ji slabý vnitřní hlas, ne sedmnáct. Ale*

to jí nevadilo – líbilo se jí tady. S Michaelem se nemusela o nic starat. Život s ním byl snadný.

Mnohem později – když vypili druhou láhev vína, město na opačném břehu potemnělo a z ohně zbyly jen řeřavé uhlíky – se Abby zvedla z pohovky a zakymácela se. Michael ji přidržel. Byl překvapivě stabilní, na to, kolik toho vypil.

Objala ho pažemi a políbila ho na krk.

„Půjdeme do postele?“ Věděla, že je opilá, ale cítila se dobře. Chtěla ho. Začala mu neobratně rozepínat knoflíčky košile, Michael se jí však vymanil z objetí a otočil ji.

„Nebud' tak nenasytná,“ řekl s úsměvem.

Nasměroval ji do ložnice, rozepnul jí náhrdelník a uložil ji na postel. Abby se ho pokusila stáhnout k sobě, ale Michael ustoupil.

„Kam jdeš?“

„Ještě nejsem unavený.“

„Já taky ne,“ zaprotestovala, ale byla to lež. Než ji políbil na dobrou noc a zavřel za sebou dveře, Abby už spala.

Vzbudil ji chlad. Ležela na povlečení pořád ve svých letních šatech a cítila, jak ji ovívá studený vzduch klimatizace. Překulila se za Michae-
lovým teplým tělem, ale nenahmatala ho, ačkoliv postupně přelezla na opačnou stranu postele.

Byla sama.

Chvilí ležela a snažila se zorientovat v neznámé místnosti. Napíнала oči, ale nic neviděla. Slyšela jen hučení klimatizace a tikot budíku na nočním stolku. Světélkující ručičky ukazovaly tři čtvrtě na čtyři.

Pak zaslechla něco dalšího – jakési mumlání. Špicovala uši, ale zvuky v cizím prostředí ji mátly. Byly to lidské hlasy? Šlo o rozhovor? Nebo je to jenom šumění vln o útesy?

Televize. Michael určitě usnul u televize. Její oči si konečně zvykly na tmu a Abby rozeznala matné modré světlo probleskující z chodby.

Pořád byla trochu otupělá spánkem a alkoholem; uvažovala, co má udělat. Na jednu stranu ho tam chtěla nechat, ať se probudí ztuhlý a o samotě. Jenže postel byla studená.

Vstala a bosa přešla chodbou k obývacímu pokoji. Na stěně hrála

obrovská televize a plnila místnost diodově modrou září. Ve stříbrném popelníku leželo půl tučtu cigaretových nedopalků a na kožené pohovce byla po Michaelovi vytlačená prohlubeň.

Michael tady ale nebyl. A televize měla vypnutý zvuk.

Co jsem to tedy slyšela?

Poryv vánku k ní zanesl vůni noci: jasmín, fíky a chlór. Na terase dosud svítila světla a dveře byly dokořán. Abby skrz ně viděla Michaela, jak stojí u bazénu a kouří další cigaretu. Kufřík z auta ležel se zvednutým víkem na kovovém stolku a jeho obsah právě zkoumal jakýsi muž v bílé košili a černých kalhotách.

Abby vyšla ven. Dosud na sobě cítila účinky alkoholu. Těsně za prahem vrazila bosou nohou do nějakého tvrdého předmětu, schovaného ve stínech. Bolestí a překvapením vyjekla. Přes dlažbu se odkutálela prázdná láhev od šampaňského a se šplíchnutím spadla do bazénu.

Oba muži se otočili a zahleděli se na ni.

„Neruším?“

„Vrať se dovnitř!“ vykřikl Michael naléhavě.

Abby nechápala, proč je tak nervózní. Udělala další dva kroky, do záře bazénového osvětlení, aby na ni viděli. Muž v bílé košili sáhl za záda a v jeho ruce se zaleskla černá pistole.

To byla Abbyina poslední jasná vzpomínka. Od tohoto okamžiku se vše rozmazalo a roztráštilo. Michael strhl muže dozadu, takže výstřel nic nezasáhl; stůl se převrátil; po dlažbě se rozsypal obsah kufříku. Jestli Abby zahlédla, co bylo uvnitř, nezaznamenala to. Uskočila, ale uklouzla po hladké zemi a spadla do bazénu.

Tvrdě narazila do vody a potopila se. Vzadu v ústech ucítila chuť chlóru a začala se dávit. Letní šaty k ní přilnuly jako rubáš.

Vynořila se na hladinu a vykopla nohama. Ze dna ji lákaly jemně nasvícené nymfy, Abby se však chytila nahými pažemi za okraj bazénu a vytáhla se na terasu.

Zůstala ležet, takže všechno viděla od země. Vysypaný kufřík a převrácený stůl; mramorové bohy, kteří na ni shlíželi. A na opačné straně terasy dva muže zaklesnuté v zápasu nad propastí. Michael se ohnal pěstí, ale rána šla mimo; protivník ho popadl za paži, zkroutil mu ji za zády a otočil ho čelem k okraji srázu. Vteřinu stáli nehybně jako dva milenci hledící

na západ slunce. Pak muž jediným prudkým pohybem podkopl Michaelovi nohy a strčil do něj. Michael rozhodil paže a zapotácel se. Pokoušel se udržet rovnováhu a málem se mu to podařilo – vrávoral na okraji propasti jako pták se zlomeným křídlem. Útočník se netrpělivě pohnul, aby mu zasadil ránu z milosti, ale nebylo to nutné. Bez hlesu, jako kdyby už z něj vyprchal život, Michael přepadl přes okraj a zmizel.

Abby zaječela; nemohla si pomoci. Muž ji uslyšel a klidně, neuspěchaně se otočil. Při potyčce s Michaelem upustil zbraň, ale teď ji opět zvedl. Zkontroloval pojistku a zásobník, vyhodil prázdnou nábojnici a znovu nabíl.

Abby se zvedla ze země. Mokrý šaty se jí lepily na tělo a zpomalovaly ji. Potřebovala utéct, ale kam? K autu? Nevěděla, kde Michael nechal klíčky. Neměla ani čas vrátit se do domu. Vetřelec už k ní kráčel podél bazénu s pozvednutou pistolí. Ve stejné chvíli, kdy práskl další výstřel, Abby skočila do sloupořadí. Ozval se zvuk štěpeného kamene a něco se roztránilo.

Abby nahrbeně proběhla mezi sloupy a podstavci soch. Připadala si jako na střelnici – jenže muž nestřílel. Došly mu snad náboje?

Na konci kolonády se zastavila. Přímo nad ní se tyčil mramorový Jupiter s bleskem sevřeným v pěsti. Blížily se k ní uměřené kroky.

Abby si šokovaně uvědomila, proč se ozbrojenec neobtěžoval střílet. Byla v pasti, ve slepě končícím koutě. Schovala se za podstavec sochy. Kroky se zastavily.

Ticho bylo nejhorší ze všeho.

„Co chcete?“ zavolala.

Žádná odpověď. Z promáčených šatů kapala voda a kolem nohou jí tvořila kaluž. *Na co čeká?*

Myslela si, že ví, jaké to je čelit smrti. Slyšela o tom vyprávět snad tisíckrát a všechny příběhy pečlivě zaznamenala. Ale lidé, kteří podávali svědectví, nakonec přežili. Někteří před zabijáky utekli, jiní zůstali nehybně ležet na bitevním poli a předstírali, že jsou mrtví, někdy dokonce celé hodiny, zatímco jejich rodiny a sousedé kolem umírali. Nikdy se nevzdali.

Měla jedinou šanci. Zapřela se o podstavec a celou váhou zatlačila do sochy. Mramorový bůh se zakymácel a pomalu se převrátil. Při dopadu se rozbil na maličké kousky. Ozbrojenec překvapeně uskočil.

To už byla Abby v pohybu. Přeběhla posledních několik metrů terasy a vrhla se zpátky do domu. Obří televizní obrazovka na stěně pořád promítala neosobní záběry z války, bez ohledu na reálné drama, které se odehrávalo před ní.

Kam teď?

Muž se však vzpamatoval příliš rychle. První kulka roztránila sklo za Abby. Druhá jí vnikla do ramene a otočila ji. Abby viděla, jak ozbrojenec překračuje rám rozbitého okna a zvedá pistoli.

„Prosím,“ škemrala. Chtěla utéct, ale chyběly jí síly. „Proč to děláte?“

Muž pokrčil rameny. Měl černý knír a chlupaté mateřské znamínko na pravé líci. Z jeho tmavých očí vyzařoval ledový chlad.

Její poslední myšlenka patřila svědkyni, s níž mluvila před několika lety, šedovlasé ženě z kmene Hutuů, která právě drtila pokrm v pralesním táboře někde mezi Kongem a Rwandou. „Nikdy jste se nevzdala,“ řekla jí Abby obdivně, ale žena zavrtěla hlavou.

„Měla jsem štěstí. Ostatní ne. To byl jediný rozdíl.“

Muž namířil a stiskl spoušť.

II

Římská provincie Moesie – srpen 337

Ještě je srpen, ale už nastal podzim. Toho se bojím jako každý starý člověk. Na zem padají stíny, prodlužují se noci a brousí se nože. Za takových večerů, kdy chlad jitří prudkou bolest ve starých jizvách, se odebíráám do lázeňského domu a přikazuji otrokům, aby přiložili do ohně. Bazén je prázdný, ale sedím na jeho okraji a polévám horké kameny vodou. Do nosu mi stoupá pára a zvláčňuje mé tkáň. Snad to tím usnadním vrahům, až pro mě přijdou.

Jsem připravený zemřít – nebojím se smrti. Žil jsem déle, než jsem si zasloužil. Byl jsem voják, dvořan a politik: žádná z těchto profesí není známa tím, že by přispívala k dlouhověkosti. Až přijdou – a už se blíží –, vím, že nebudou otálet. V těchto dnech mají plno práce. Nejsem poslední člověk, kterého dostali za úkol zabít. Nebudou mě mučit; neznají otázky, které je třeba položit.

Netuší, co bych jim mohl prozradit.

Po zádech mi přebíhá mráz. Nesvlékl jsem se – nechci zemřít nahý – a mám promáčené šaty. Nabírám další vodu a předkláním se do páry. Přes mlžný opar hledím na mozaiku černobílých mořských bohů vytvořenou z dlaždiček dna. Bohové mě vyčítavě sledují. Umírající bohové z umírajícího světa. Znají moji roli v jejich cestě do zapomnění?

Opět se chvěji. Jsem připraven zemřít – nebojím se smrti, ale toho, co přijde po ní. Bohové umírající v jarním čase občas znovu ožívají; starci zavraždění na podzim nikdy. Ale kam odcházejí...

Pára houstne.

Celý život jsem se potýkal s bohy – s bohem, který se stal člověkem, a s člověkem, který se stal bohem. Teď na konci, když nahlížím do propasti plné páry, nemám o nic větší tušení, co se mnou bohové zamýšlejí,

než když jsem se před mnoha lety poprvé podíval přes okraj kolébky. Nebo před čtyřmi měsíci, onoho prашného dubnového odpoledne v Konstantinopoli, když jsem se doslechl o mrtvém muži, který měl změnit můj život. Nebo aspoň to málo, co z něj zbývalo.

Kolem mé hlavy víří vzpomínky a srážejí se mi na kůži jako kapičky. Lidská mysl je divný svět s mnoha hradbami, ale bez vzdáleností. Najednou nejsem v lázeňském domě, ale na úplně jiném místě a v jiném čase a můj nejstarší přítel říká...

„...Potřebuji tě.“

Jsmo ve velké audienční síni paláce, ačkoliv tu zrovna kromě nás nikdo není. Oba jsme starci s lety vrytými do kůže, ale takhle to je od dob, kam až sahá moje paměť. On hraje hlavní roli, já aplauduji.

Jenže teď netleskám. Poslouchám, jak mi vypráví o mrtvém, a uvažuji, jestli se tvářím správně. Po tolika letech u dvora dokážu vytahovat emoce jako masky z dobře promazané zásuvky, ale nejsem si jistý, co si žádá tato situace. Chci působit dojmem, že mrtvého respektuji, ale zase ne příliš – nehodlám věnovat čas a energii jeho smrti, jak jsem nepřímou vyzýván. Jsem snad proto bezcitný?

„Našli ho před dvěma hodinami v knihovně u Akademie. Jakmile si uvědomili, kdo to je, informovali přímo palác.“

Snaží se mě zaujmout a vzbudit mou zvědavost. Zůstávám zticha. Na světě není mnoho lidí, kteří by dokázali mlčet, když chce, aby promluvíli – možná jsem úplně poslední. Vyrostli jsme jako bratři, nerozluční synové důstojníků těžké legie. Jeho matka byla hostinská, moje prادلena. Teď ho zdobí tituly jako drahokamy vsíté do jeho těžkého roucha. Flavius Valerius Konstantin – císař, caesar a augustus, konzul a prokonzul, velekněz. Konstantin Pobožný, Věřící, Požehnaný a Shovívavý. Konstantin Vítězný, Triumfální a Nepřemožený. Zkrátka Konstantin Veliký.

I nyní na sklonku života působí majestátně. Pořád to z něj cítím. Jeho kulatý obličej, v mládí jinošsky pohledný, sice ztloustl a povisl; svaly, jimž se podařilo silou spojit říši, možná změkly. Ale majestát zůstává. Umělci, kteří ho malují se zlatou gloriolou, jen znázorňují to, co všichni vědí. Z jeho těla sálá aura moci – nepřemožitelné odvahy, jakou disponují pouze bohové.

„Jmenoval se Alexandr. Byl to biskup, důležitý člen křesťanské komunity. Zdá se, že taky učil jednoho z mých synů.“

Jednoho z mých synů. Cosi mě svírá jako studený mořský proud, ale nehnu ani brvou. Z mé tváře nelze nic vyčíst. Z jeho taky ne.

Bez varování mi něco hází. Mé tělo je pomalejší a nemotornější než dřív, ale reflexy mi zůstaly. Chytám předmět do jedné ruky a otvírám pěst.

„Tohle našli u jeho těla.“

Je to náhrdelník, zhruba o velikosti mé dlaně. Jemně propracovaný ornament oplétající Konstantinův monogram X-P, ze zlata lesklého novotou a ozdobeného korálky z červeného skla. Přetržený řetízek svědčí o tom, že byl někomu sejmuto z krku násilím.

„Patří biskupovi?“

„Podle jeho sluchy ne.“

„Tak muži, který ho zabil?“

„Nebo ho tam někdo nechal schválně.“ Netrpělivě vzdychá. „Potřebuji, abys na tyto otázky odpověděl, Gaie.“

Náhrdelník mě chladí v ruce, nechtěná připomínka mrtvého muže, kterou jsem nucen nést. Ale pořád odolávám. „O křesťanech nic nevím.“

„To není pravda.“ Konstantin mi pokládá dlaň na rameno. Kdysi by se jednalo o přirozené, intimní gesto. Teď mě jeho tvrdá paže tíží. „Víš o nich dost, abys věděl, že se spolu perou jako kočky v pytli. Jestliže k nim pošlu někoho z nich, polovina jeho kolegů si okamžitě přijde stěžovat a odsoudí ho jako kacíře a schizmatika, načež se dostaví druhá polovina a obviní ze stejných zločinů první půlku.“

Zavrtěl hlavou. Ačkoliv je sám bůh, ani on nedokáže pochopit záludnosti církve.

„Takže si myslíš, že ho zabil nějaký křesťan?“

Jeho šok vypadá naprosto přirozeně. Téměř věřím, že je pravý. „Bůh chraň. Prskají a škrábou, ale nekoušou.“

Přecházím jeho hodnocení mlčením. O křesťanech nic nevím.

„Ale lidi začnou klevetit. Jiní řeknou, že Alexandrova vražda byla útok na všechny křesťany, vedený těmi, kdo je nenávidí. Rány jsou dosud živé, Gaie. Patnáct let jsme bojovali v občanské válce, abychom obnovili mír a sjednotili říši. Teď se nesmí rozpadnout.“

Má právo dělat si starosti. Postavil své město ve spěchu. Cement sotva zaschl a už se v něm objevují trhliny.

„Za dva týdny odjízďím na tažení. Za dva měsíce budu tisíc mil odtud v Persii. Nemůžu tady nechat takový problém. Potřebuji člověka, kterému důvěřuji, že ho vyřeší rychle. Prosím, Gaie. Kvůli našemu přátelství.“

Opravdu si myslí, že mě tímhle přesvědčí? Pro naše přátelství jsem vykonal činy, které by mi neodpustil ani bůh Kristus, známý svou shovívavostí.

„Příští týden se chci vrátit domů do Moesie. Všechno už je připravené.“
Do jeho výrazu proniká cosi jako nostalgie. Upírá oči kamsi do dálky.

„Vzpomínáš na ty dny, Gaie? Jak jsme si hráli na polích před Nišem? Jak jsme lezli do kurníků krást vejce? Nikdy nás nechytily, vid’?“

Nikdy nás nechytily, protože tvůj otec byl tribun. Nahlas to neříkám. Do vzpomínek starců zasahujete jen na vlastní nebezpečí.

„Měl bych tam taky zajet a znovu se projít po rodné půdě. Až se vrátím z Persie.“

„V mém domě budeš vždy vítán.“

„Přijedu. A ty se tam dostaneš dřív. Jakmile vyřešíš tenhle problém.“

A je to tady. Bůh nemá čas na dlouhé dohadování. Mohli jsme o tom diskutovat hodiny a dny, ale on zhustil všechny svoje argumenty do jediné věty. A veškerý můj odpor a odmítání, mé odhodlání nenechat se do ničeho zatahnout, se tímto jediným rozhodnutím hroutí.

„Chceš viníka? Nebo chceš, abych zjistil, kdo to doopravdy udělal?“

Jde o zásadní otázku. V tomto městě nejsou všechny vraždy zločinem. A všichni zločinci nejsou viníci. Konstantin to chápe líp než kdokoliv jiný.

„Potřebuji, abys zjistil, kdo to udělal. Diskrétně.“

Chce znát pravdu. Pak se rozhodne, jak s ní naloží.

„Když zaklepu na dveře křesťanů, otevrou mi?“

„Budou vědět, že k nim jdeš mým jménem.“

Jako tvůj pomocník. Celý život ti pomáhám. Jsem tvůj rádce a přítel i tvoje pravá ruka, pokud je třeba podniknout něco, co nemůžeš udělat sám. Jsem tvé publikum. Ty hraješ hlavní roli, já aplauduji. A poslouchám.

Tleskne rukama a ze stínů se vynoří otrok. Zapomněl jsem, že v tomto městě je vždycky i jiné publikum. Otrok nese dvě slonovinové tabulky svázané dohromady koženými řemínky. Na přední straně je vyryt portrét

císaře s očima obrácenýma k nebi a se sluneční korunou na hlavě. Vedle něj je známý monogram X-P, stejný jako na náhrdelníku. Několik řádek textu uvnitř mi přisuzuje část Konstantinových pravomocí.

„Díky, že to pro mě uděláš, Gaie.“ Objímá mě a tentokrát mezi našimi starými těly přechází trocha tepla. Šeptá mi do ucha: „Potřebuji někoho, komu důvěřuji. Někoho, kdo ví, kde jsou pohřbená ta těla.“

Směji se; nic jiného se dělat nedá. Jistěže vím, kde jsou pohřbená. Většinu hrobů jsem hloubil vlastníma rukama.

III

Současnost

Stěna byla šedá a pokrytá důlky. Strop bílý. Dveře dřevěné, se špinavým skleněným okénkem. Nad nimi visel krucifix. Vzduchem se neslo monotónní hučení a taky nepravidelné pípání jako náhodné výstřely v nějaké prastaré videohře. Cítila úpornou bolest.

Ležela na zádech a soustředila se na detaily kolem sebe, aby rozptýlila svou mysl od utrpení. Stěnu nepokrývaly důlky – takový dojem jen vytvářela barva odchlípující se od betonu. Šedivá barva. Uvažovala, kdo se proboha obtěžuje malovat beton na šedo. Pípání nebylo nepravidelné: pocházelo ze dvou zdrojů s lehce rozdílným rytmem. Jedno začínalo se zpožděním, ale blížilo se k druhému, dokud po několik milosrdných vteřin nezněly synchronizovaně, načež se opět začalo předcházet a postupně se vzdalovalo.

Strop taky nebyl dokonale bílý. Narušovaly ho tmavé skvrny připomínající rozlité víno.

Šmouha v okénku se pohnula. Nešlo o špínu na skle: někdo stál venku, zády ke dveřím. Čekala, až odejde, ale dotyčný zůstával na místě.

Kde jsem? přemítala. A pak, o vteřinu později, ji napadla ještě děsivější otázka. *Kdo jsem?*

Zmocnila se jí panika. Pokusila se vstát, ale zjistila, že se nedokáže pohnout. Panika se zdvojnásobila; nemohla dýchat. Srdce se jí rozbušilo tak divoce, jako kdyby se mělo každým okamžikem rozskočit. Místnost potemněla. Zmítala se a zápasila; zaječela.

Dveře se prudce otevřely a dovnitř vpadl muž v těsně padnoucím obleku. Křičel něco, čemu nerozuměla. Pod sakem mu zahlédla kožené podpažní pouzdro se zbraní.

Ztratila vědomí.

„Abigail? Slyšíte mě?“

Pořád cítila paniku, ale ta jí teď dřímala v břiše jako rozbuška propalující se jejími střevy. Dýchala mělce a přerývaně. Pokusila se pohnout paží; nešlo to. Zrychlil se jí dech. *Zůstaň v klidu.*

Přiměla se soustředit na jeden z obou rytmů neutichajícího pípání a snažila se dýchat ve stejné frekvenci. Vnímal, že se nepatrně uvolňuje – dost na to, aby si troufla otevřít oči.

Shlížel na ni nějaký muž. Hnědé vlasy, hnědé oči, hnědé vousy. Je skutečný? Nebo je to jen její představa, vytvořená na základě hnědých skvrn na stropě?

Obličej se pohnul. Strop nikoliv.

„Abigail Cormacová?“ řekl znovu.

„Já nevím...“

„Nevzpomínáte si...?“

Panika ji zachvátila o něco silněji. *Měla bych si vzpomenout? Co bych si měla pamatovat? Je to důležité?* Připadala si bezmocná, jako kdyby se její mysl vzpínala proti neviditelným poutům.

„Ne.“

„Na nic?“ zeptal se nedůvěřivě. Tím se její zoufalství jen prohloubilo.

Obličej se vzdálil. Uslyšela zaskřípání židle. Když se objevil znovu, byl níž a dál, jako slunce na obzoru jejího plochého světa.

„Jmenujete se Abigail Cormacová. Pracujete pro ministerstvo zahraničí na dočasném postu při misi EULEX v Kosovu. Byla jste tady na dovolené a dostala jste se do problémů.“

To znělo celkem věrohodně. Jako když sledujete film podle knihy, kterou jste četli. Některé věci jsou vynechané nebo ne úplně správně, jiné se bez zjevného důvodu změnilly. Zadívala se na něj.

„Kdo jste?“

„Norris, ze zdejší ambasády. V Podgorici. To je...“

„Hlavní město Černé Hory.“ Ta informace se vynořila zdánlivě odnikud a překvapila ji stejně jako jeho. *Jak to vím?*

Muž přimhouřil oči. „Takže si vzpomínáte.“

„Ano. Ne. Nevzpomínám...“ Pokrčila rameny a pokusila se mu to vysvětlit. „Některé věci vím. Když říkáte věci jako britská ambasáda,

Kosovo nebo dovolená, dávají mi smysl. Rozumím vám. Ale když mi položíte otázku, mám v hlavě prázdko.“

„Prázdko?“

Snažila se přemýšlet. To úsilí ji vyčerpávalo.

„Viděla jsem muže s pistolí,“ řekla opatrně. Zkoušela ta slova jako šaty, o nichž předpokládala, že jí nepadnou.

„Pamatujete se na něj?“

Zavřela oči, aby si znovu vybavila jeho obraz. „Měl modrý oblek. Proběhl dveřmi.“

„Ve vile?“

„Ne. V téhle místnosti.“

Norris se s povzdychem opřel. „To bylo dnes ráno. Dali vám ke dveřím policistu. Slyšel vás vykřiknout a přiběhl se ujistit, že jste v pořádku.“

Policistu? „Já jsem v maléru?“

„Opravdu si nevzpomínáte?“

Přála si, aby to přestal opakovat. Položila hlavu na tuhý polštář. „Povězte mi, co víte.“

Ohlédl se ke dveřím, jako kdyby potřeboval něčí souhlas. Abbyina panika se opět ozvala s větší silou. *Je tady ještě někdo?* Pokusila se zvednout hlavu, ale nikoho neviděla.

„Byla jste postřelena. Víme jen tolik, že když se k vám dostala policie, ležela jste polomrtvá na zemi. Všude byla krev a v těle jste měla kulku. Našli váš pas a zavolali nám. Pokud jde o vašeho manžela...“

Něco se v ní sevřelo. „Co je s ním?“

„Nevzpomínáte si?“

Zavrtěla hlavou. Norris znovu střelil pohledem do rohu místnosti.

„Tohle se nedá říct nijak jemně. Je mi líto, ale musím vás informovat, že váš manžel je mrtvý.“

„Hector?“

Teď byla se zmateným pohledem řada na Norrisovi. „Kdo je Hector?“

Já nevím, chtělo se jí vykřiknout. To jméno se jí vynořilo z paměti jako duch, nezvané a neočekávané. „To není můj manžel?“

Už když to ale říkala, věděla, že to není správně. *Nejsem vdaná,* pomyslela si. A pak, s náznakem úsměvu: *Jsem si docela jistá, že bych si to pamatovala.*

Norris nahlédl do nějakého papíru. „Podle pasu se jmenoval Michael Lascaris.“

A to jí něco říkalo. Přestala se usmívat a hlava jí klesla zpátky na polštář. Monitor srdeční činnosti letěl rychlostí milionu kilometrů za hodinu. *Píp*. Červený sportáček projíždějící horami. *Píp*. Temný záliv, osvětlený bazén a mrtvé obličejové shlížející z podstavců. *Píp píp*. Probuzení uprostřed noci. Muž s pistolí. Zápas. Výkřik, když se Michael řítí ze srázu – její výkřik. *Píp píp píp píp píp*...

Někdo vběhl do místnosti – tentokrát nešlo o žádného ozbrojence, ale o ženu v modré uniformě a s injekcí v ruce. „Počkejte,“ zarazil ji Norris. „Dejte jí šanci.“

Ale žena ho neposlechla. Abby se kolem paže sevřely silné ruce a do tkáně jí vnikla ostrá jehla. Pípání zpomalilo.

Pak se rozhostilo ticho.

„Takže si vzpomínáte na Michaela Lascarise?“

Rytmus pípání byl pravidelný jako u metronomu nastaveného na andante. Posadili Abby na lůžku, ale pořád se skoro nemohla hýbat. Pravou ruku a rameno jí zakrýval sádrový obvaz, který se rozšiřoval i na její hrud' až k břichu. Někde pod ním prý byla rána od kulky.

Byla jste postřelena. Pořád jí to nesedělo. Střelná zranění se stávala jiným lidem – obětím. V dřívějším zaměstnání viděla dost zranění, aby věděla, že se takové věci nedějí jen v televizi nebo ve filmech, ale vždycky tu byla jasná hranice. *Vy trpíte, já vás lituji*.

„Vzpomínáte si na Michaela?“

„Řídil porsche.“

Norris teď držel místo jednoho papíru celou složku. Zalistoval stránkami. „Červené Porsche Targa z roku 1968, registrováno ve Spojeném království?“

Abby pokrčila volným ramenem. „Bylo červené.“

Nechtěla znít uštěpačně – aspoň ne moc –, ale Norris to vzal špatně. Vstal a zamával před ní složkou.

„Vím, že jste na tom zle. Bože, máte kliku, že jste vůbec naživu. Ale musíte pochopit, jak je to vážné. Někdo se vloupal do vily a zaútočil na dva evropské diplomaty. Nevypadá to dobře.“

On se nikam nevloupal, pomyslela si Abby. Už byl uvnitř, u bazénu s Michaellem.

„Černohorci blázní, jako kdyby nastal konec světa. Bojí se, že to vyvolá bouři v Bruselu, pohrbí to jejich přihlášku do EU a zařadí je to na černý seznam teroristů nebo něco na ten způsob. Upřímně řečeno reagují přehnaně.“ Vrhł po ní přísný pohled, jako kdyby to byla její chyba. „Nejste tak důležitá.“

„Díky.“

„Ale stejně se celou věc snažíme udržet v tichosti. Ani pro nás to nevy-
padá nijak dobře. Abych byl upřímný, je to docela trapné.“

Monitor nepatrně zrychlil. „Omlouvám se, že jsem vás ztrapnila.“

„Zvládneme to.“ Vůbec si nevšimł jejího sarkasmu. „Ale potřebujeme vědět, co se stalo.“

„Já to nevím.“

Ale hrála o čas. Bylo tu několik kousků skládačky, které hodlala v klidu prozkoumat. Netušila, co přesně ukážou, ale věděla, že z nich má strach.

„Začneme Michaellem Lascarisem.“

Vzpomněla si na útržek jejich předchozího rozhovoru. „Není to můj manžel.“

„To už teď víme. Vaše londýnská složka uvádí, že jste byla vdaná, našli vás společně s Michaellem, a tak jsme usoudili, že jste svoji. Ukázalo se, že jsme se mylili.“

„Jsem rozvedená?“ Věděla, že uhodla, ještě než Norris přisvědčil. To slovo jí znělo hořce a pravdivě.

„Michael Lascaris spadł z útesu,“ pokračoval Norris. „Policie vylovila jeho tělo o tři dny později z Kotorské boky.“

Abby se narovнала. Žebry jí projela prudká bolest, ale nedbala na ni. „On nespádl. Shodili ho.“

„Takže si vzpomínáte.“

„Začíná se mi to vracet.“

Norris zvedł pero. „Vezmeme to od začátku. Jeli jste tam na váš návrh?“

„Myslím, že ne.“

„Napadlo to Michaela?“

„Vila patřila nějakému jeho příteli.“

„Řekl komu?“

Vzpomínky se jí teď vracely lehčeji. „Nějakému italskému soudci.“

Pero škrábalo po papíře. „Byl tam ten soudce taky?“

„Jenom my.“

„Romantický víkend.“ Pronesl to tónem, který se Abby vůbec nezamlouval. Znovu svěřila rameno.

„Neskončil moc romanticky.“

Co nejrychleji mu sdělila útržky vzpomínek, které se jí vybavily. To, jak se v noci probudila a slyšela hluk, jak vyšla na terasu s bazénem.

„Michael se s tím mužem pral.“ Odmlčela se. Pořád si pamatovala jen jednotlivé výjevy a Norris chtěl celistvý příběh. „Dům byl plný starožitností. Nejspíš to byl lupič. Michael ho určitě slyšel a překvapil ho. Snažila jsem se pomoci. On...“ Odmlčela se. Jakkoliv se snažila rozpomenout, tuhle vzpomínku by naopak nejrady vymazala z paměti. „Shodil Michaela z útesu a pak šel po mně.“

„Prohlédla jste si ho?“

Pokoušela se soustředit, ale všechno bylo jako sen. Čím usilovněji ho k sobě lákala, tím víc jí unikal. Dívala se aktérům do obličejů a viděla jen rozmazané skvrny.

„Je mi líto.“

„Jste si jistá, že tam nebyl nikdo jiný?“

„Nikoho jiného si nevybavuji.“ V jeho tváři četla nedůvěru. „Měla bych?“

„Někdo zavolal policii.“

„Třeba nějaký soused.“ Ale věděla, že tak to nebylo. Pamatovala si na okolní temnotu – žádná světla v okruhu několika kilometrů. A Norris vrtěl hlavou.

„Volal někdo z vily. Tak se dozvěděli, kde jste.“ Norris odložil pero. „Musela jste to udělat vy. Byla jste příliš slabá na to, abyste mluvila – nic jste neřekla, jen jste vyvěsila sluchátko a odplazila se pryč.“

Z usilovného přemýšlení jí rozbolela hlava. Pevně zavřela oči a promnula si spánky. „To si vůbec nepamatuju.“

Otevřela oči s nadějí, že Norris třeba zmizel. Ten místo toho našel ve složce vinylové pouzdro a vytáhl z něj uzavřený plastový sáček s nějakým zlatým předmětem. Zvedl ho a Abby uvnitř uviděla náhrdelník tvořený složitým ornamentem kolem monogramu s písmenem P, jehož smyčka se vracela zpátky doleva. Zdálo se, že je dost starý.

„Poznáváte tohle?“

„Je můj,“ řekla. „Tu noc jsem ho měla na sobě.“

„Co je to za znak?“

Zkoušel ji? Byla to past? *Co by se tím dokázalo? Jen tak tak si vzpomínám na vlastní jméno.* Zatékala očima po místnosti. Podívala se na monitor, který připomínal starobylou vysílačku, na infuzi, která jí skapávala do žil, na odchlíplou omítku, na krucifix nad dveřmi...

...a něco jí docvaklo. Mezi náhrdelníkem a křížkem na stěně přeskočila jiskra, jež přemostila mezery v její paměti bolestně ostrým bleskem porozumění.

„Dal mi ho Michael. Je to starý křesťanský symbol.“

Pokusila se natáhnout, jako kdyby kov stále obsahoval nějakou hmatatelnou vzpomínku na Michaela. Obvazy ji však zadržely na místě.

Norris vrátil náhrdelník do složky. Abby pocítila bodnutí smutku: poslední Michaelův střípek jí zase proklouzl mezi prsty. *Takhle to bude po celý zbytek života?* Bude toužit po něčem, co se k ní nikdy nemůže vrátit?

„Policie ho našla v bazénu u vily. Mysleli si, že třeba nějak souvisí s tím útočníkem.“

Zaklapl složku a vstal. „Tím bychom asi byli hotoví. Pokud si ještě na něco nevzpomínáte?“ Vykročil ke dveřím.

„Počkejte,“ zavolala za ním Abby. Vnímal, jak ji zase přepadá panika. „Co teď se mnou bude?“

Norris se ve dveřích ohlédl.

„Vracíte se domů.“

IV

Konstantinopol – duben 337

Pokaždé, když v tomhle městě otevřu dveře, jako bych vstupoval do zapomenutého skladiště v rozlehlém sídle. Všechno pokrývá prach. Každý krok zanechává šlápěj, po každém dotyku zůstává šmouha. Mysleli byste, že tohle město bylo po staletí pusté a neobydlené. Nejde však o posvátný prach věků, ale o prach z řemeslnických dílen, o prach tvůrčí. A pořád se usazuje. Každý den vytváří nad městem opar. Cítím ho na jazyku, když kráčím do knihovny: pronikavou chuť otesávaných kamenů, sladkost řezaného dřeva, kyselost páleného vápna, které přimíchávají do cementu. Ještě nějaký čas a stanu se znalcem, který dokáže rozeznat každý závan athénské mramoru, egyptského porfyru nebo italské žuly ve vzduchu.

Na vzpomínky ale prach nikdy neusedá. Čím déle žiji, tím jsou průzračnější: každá je vyleštěna, ohlazená a otesána do lesklé a tvrdé dokonalosti. Nepodstatné detaily jsou odděleny a zahlazeny. Zůstává jen kostra mého příběhu.

Knihovnu u Akademie znám, ačkoliv jsem v ní nikdy nebyl. Po obou stranách vchodu se krčí černé sfingy, jako kdyby chtěly kolemjdoucím dávat hádanky: lidé proto označují knihovnu za egyptskou. Sfingy nejsou nové, ani Konstantin nemůže vystavět město úplně od základů. Když pospícháte, musíte pracovat s tím, co máte k dispozici. Konstantin tedy vyplenil celou říši, aby naplnil hlavní město starožitnými poklady: sochami, sloupy, kameny, a dokonce i střešními taškami.

A knihami. Procházím dveřmi, kolem davu, který se shromáždil na schodech, a vidím stovky, ne-li tisíce rukopisů – úhledné svitky uložené na policích jako kosti. O vteřinu později cítím odlišnou vůni: pižmo sta-

rého pergamentu a shnilé trávy z papýru, vydestilované horkem do takového zápachu, až se mi zvedá žaludek.

Místnost má kruhový půdorys a je široká, s klenutým stropem pomalovaným bramboříky a růžemi, pod nímž probíhají ochozy. Budova byla navržena jako zahrada vědomostí, spořádaná a pravidelná s cílem pěstovat kultivované myšlenky. Už teď ale police po obvodu rotundy narostly do divoké spleti trnitého křoví, jehož plody se občas přelévají až na zem. Všechna okna jsou zavřená, takže vězní pach uvnitř a nenabízíjí úlevu od slunečního horka. Jako kdyby celá místnost potila svoje jedy.

Při mém příchodu utichá několik nervózních rozhovorů. Víím, kteří muži mě poznávají, podle toho, jak sklápějí zrak. Neberu to osobně. Dřív jsem si to ve své pýše dokonce užíval.

Jeden z nich přistupuje ke mně. Vypadá starší než já, ačkoliv zdání pravděpodobně klame. Mhouří oči a sklání hlavu dopředu jako křepelka zobající zrní. Na sobě má tuniku, jež mu dosahuje po lýtka, a na rozdíl od ostatních jeho ruce a rukávy nejsou pokryté inkoustovými skvrnami. Předpokládám, že se živí přenášením knih, nikoliv jejich přepisováním.

„Ty jsi knihovník?“

Sklesle přikyvuje. Tváří se zdrceně a jeho obličej připomíná zmačkaný balíček látky. Prožil život mezi úhledně stočenými a srovnanými svitky. Nečekal, že v jeho knihovně dojde k něčemu takovému.

„Je tělo ještě tady?“

Zděšeně vrtí hlavou. „Hrobaři přišli před hodinou.“

Vražda bez těla. „Ukážeš mi, kde jsi ho našel?“

Odvádí mě úzkou uličkou mezi policemi, křivolakou a klikatou, dokud se náhle neocitáme u okna. Dovnitř proniká žluté sluneční světlo a dopadá na stůl, pod nímž leží rozházené papíry a svitky. Židle je odstrčená – lze si snadno představit, že si čtenář jenom odskočil, každou chvíli se vrátí a přistihne nás, jak se prohrabujeme jeho věcmi.

„Víš, kdo to udělal?“

Je to naivní otázka, ale musím ji položit. Knihovník horlivě a uraženě vrtí hlavou. Ukazuje na okolní vysoké police s rukopisy.

„Nikdo nic neviděl.“

„Kdo ho objevil?“

„Jeho asistent, jáhen Simeon. Biskup ležel obličejem na stole. Jáhen si myslel, že spí.“

„Je ten asistent tady?“

Knihovník bez odpovědi spěchá pryč – i když jeho odchod nejspíš představuje jasnou odpověď. Za chůze drží pozvednutou paži jako pahýl křídla a dotýká se polic. Celoživotní zírání do knih ho zřejmě skoro připravilo o zrak. Jako svědek mi nebude k ničemu.

A co tu vidím já? Kalamář a rákosové pero na stole, nůž se slonovinou střenkou a malou nádobku vedle. Hromádku odřezků na místě, kde si biskup přiostrňoval pero.

Proč se tím nožem nebránil? uvažuji.

Otvírám nádobku a čichám k bílé pastě uvnitř. Voní jako lepidlo. Stavím nádobku zpátky na stůl a prohlížím stoh papírů vedle ní. Biskup Alexandr byl náruživý čtenář: polovinu stolu pokrývají svitky, některé nedotčené, jiné zcela rozvinuté. Z několika podle všeho spadly tyčky, které je přidržovaly otevřené, patrně ve chvíli, kdy starci klesla hlava na stůl.

Uprostřed leží jiný druh rukopisu. Nějaký kodex se stránkami z jemného pergamenu, svázanými do knižní podoby. Připadá mi to jako divný, nepřehledný způsob čtení, ale vím, že se u křesťanů těší značné oblibě. Dívám se, co zavražděný četl v okamžiku smrti.

Nedá se to poznat. Rozbitá tvář dopadla přímo na knihu a slova zalila kaluž krve. Levá stránka se nedá přečíst, na pravé není nic napsáno. Jeho minulost byla zahlazena, budoucnost je prázdná. Snažím se stránku otřít, ale krev se srazila a já ji jen rozmazávám. Pod ní plavou stíny slov jako ryby pod ledem – nedostupné a nedosažitelné.

„Myslíš, že tam najdeš odpovědi?“

Zvedám hlavu. Knihovník se vrátil s vysokým mladíkem s pohlednou tváří a rozcuchanými černými vlasy. Je oblečen do prostého černého roucha a sandálů a ruce mu pokrývá tolik tmavých skvrn, až si v první chvíli myslím, že na nich má rukavice. Pak si uvědomuji, že to je inkoust. A napadá mě, jestli tam kromě inkoustu není ještě něco jiného.

Ukazuji ke stolu. „Ty jsi našel tělo?“

Mladík přikyvuje. Hledám v jeho tváři známky provinilosti, ale zračí se mu v ní taková změť emocí, že se v tom nevyznám. Je mezi nimi smu-

tek, ale taky zlost, úzkost a nádech vzdoru. Jestli mladík předtím nevěděl, kdo jsem, knihovník mu to bezpochyby řekl. Je odhodlaný, že se nenechá zastrašit mou pověstí.

„Jmenuješ se Simeon?“

„Jsem... byl jsem tajemník biskupa Alexandra.“

Sleduje mě černýma očima a přemítá, co si asi myslím. Opravdu to chce vědět? *Ty by ses hodil.* Kdyby Konstantin potřeboval rychlou odpověď, mladý sluha s inkoustem nebo krví na rukou, který našel tělo a mohl mít bůhvíjaký důvod nevražít na svého pána, by posloužil znamenitě. Jestli je kněz, Konstantin by ho nemučil ani nepopravil, ale poslal by ho na nějakou skálu v moři a spravedlnosti by bylo učiněno zadost.

To však Konstantin nechce. Zatím.

„Jak zemřel?“

„Měl roztržitý obličej,“ odpovídá jáhen příkře. Chce mě šokovat. To se bude muset snažit mnohem víc.

„Jak?“

Nechápe. „Roztržitý,“ opakuje. „Byl celý od krve.“

„Jeho obličej?“

Simeon se dotýká své tváře. „Tady měl zranění.“

„Čisté jako od nože?“

Myslí si, že jsem natvrdlý. „Říkal jsem, že měl roztržitý obličej. Byla to velká, otevřená rána.“

To nedává smysl. Jestli biskup seděl čelem k oknu a zády k místnosti, jako terč by se nabízelo jeho temeno. Ale krev na knize podporuje jáhnovu výpověď.

Vytahuji náhrdelník s monogramem, který mi dal Konstantin.

„Tohle jsi našel ty?“

„Ano, na podlaze vedle těla.“

„Poznáváš to?“

„Nepatřil Alexandrovi.“

„A víš, kdo ho zabil?“

Má otázka ho překvapuje. Je tak přímočará, že ji považuje za lest. Dívá se na mě a snaží se uhodnout, jakou na něj straším past, ale pak si uvědomuje, že ani mlčení nevypadá nejlíp.

„Když jsem ho našel, byl mrtvý.“

Dávám najevo netrpělivost, abych ho znervóznil. „To vím, ale pachatel nemohl odejít, aniž by na něm byly vidět stopy po jeho činu. Musel mít na šatech a na rukou krev.“ Spouštím zrak k Simeonovým rukám potřísněným od inkoustu. Zatíná je v pěst.

„Nikoho jsem neviděl.“

„A slyšeli jste něco?“ Tato otázka patří i knihovníkovi – třeba mu slabý zrak vynahrazují lepší uši. Ale knihovník už vrtí hlavou.

„Vedle staví nový kostel. Celé dny slyšíme hluk a hlasy dělníků. Skoro se tu ani nedá číst. *Eripient somnum Druso vitulisque marinis*, jak říká Juvenál.“

Jeho učenost je mi lhostejná. Konstantin jednou poznamenal, že lidé staví na odiv svou sečtělost, když se nemohou pochlubit ničím jiným. Odvracím zrak.

A něčeho si všímám. Kapky krve na sviticích uložených v polici daleko od mrtvého těla. Procházím kolem knihovníka, div ho nesrážím do jeho milovaných rukopisů.

Nohou zavadím o cosi ve stínu pod polici. Předmět se kutálí hlouběji do tmy. Simeon ke mně přiskakuje, aby ho zvedl, ale zadržuji ho a klekám si sám. Podlaha je posypaná drobnými úlomky vosku a jemnými vlákny papyru. Hmatám ve tmě a mé prsty se svírají kolem čehosi studeného a hladkého. Vytahuji předmět na světlo. Je to malá bysta z černého mramoru, zhruba o velikosti mužské pěsti. Nevidomé oči mají moudrý výraz, ačkoliv je pokrývá zaschlá krev. To byl nejspíš poslední obličej, který Alexandr viděl, než mu někdo rozbil hlavu.

„Kdo je to?“

„Jméno je vyryto na podstavě,“ odpovídá knihovník. Nedokáže se přimět k tomu, aby se podíval.

Obracím bystu v rukách. „Hierokles.“

To jméno neznám – nebo jsem ho možná slyšel, ale nevěnoval jsem tomu pozornost. Moji společníci ho však poznávají. Zvláště Simeon.

„Hierokles silně nenáviděl křesťany,“ říká jenom, přestože na něm vidím, že toho má na jazyku mnohem víc.

„Víte, odkud ta bysta pochází?“

„Z knihovny,“ odpovídá knihovník. „Máme jich tu desítky.“

Rozhlížím se a už je taky vidím. V polovině každé police, zhruba ve

vyšše ramen, stojí kamenná hlava na dřevěných podstavcích. S výjimkou police, v níž je několik svitků potřísněných krví. Zde je podstavec prázdný.

Příběh se přede mnou rozvíjí jako svitek.

Zaprvé: Alexandr stál u police a hledal nějaký dokument.

Zadruhé: Přišel vrah. Tušil Alexandr, co se chystá? Patrně ne – vydal by nějaký zvuk, a i přes probíhající stavební práce vedle knihovny by ho někdo slyšel. Možná si s vrahem chvíli povídal.

Zatřetí: Vrah popadl bystu z police a zabil Alexandra ranou do čela.

A v mé mysli se vynořuje poslední bod.

Začtvrté: Pachatel odtáhl tělo ke stolu a posadil ho na židli, aby to na první pohled vypadalo, že biskup jenom usnul. Pak utekl.

Nebo šel oznámit nález těla. Ohlížím se na Simeona. Je mu jasné, o čem přemýšlím. Z jeho obličej se nedá nic vyčíst, zlost zmizela kdesi uvnitř. Čeká, až ho obviním.

Klidně se obracím ke knihovníkovi.

„Kolik mužů tu dnes odpoledne bylo?“

„Asi dvacet.“

„Dáš mi jejich jména?“

„Viděl je vrátný u dveří.“

„Ať mi připraví seznam.“

„Byl tady Aurelius Symachus.“

Simeon to vyhrkl tak rychle, že jsem jméno skoro přeslechl. Mladík prohrál svou bitvu se zlostí a vzdorně mi hledí do očí. Možná si myslí, že další šanci promluvit už nedostane.

„Aurelius Symachus je jeden z nejváženějších měšťanů,“ upozorňuji ho. Je to starý Říman, patricij se vším všudy a muž, s nímž je stále třeba počítat, byť v tomto městě s novými budovami a novými lidmi působí trochu jako omšelý přežitek z minulých dob. Ne že bych na tom sám byl jinak.

„Byl tady,“ opakuje Simeon. „Viděl jsem, jak odpoledne mluví s biskupem. Odešel těsně předtím, než jsem objevil tělo.“

Ohlížím se na knihovníka pro potvrzení. Prohlíží si hrot, který má pověšený na řetízku kolem zápěstí, a vyhýbá se mému pohledu.

Simeon ukazuje k bystě v mé ruce. „Hierokles byl filozof známý svou nenávisť ke křesťanům. Stejně jako Symachus.“

U starého Římana s vírou ve staré bohy mě to nepřekvapuje. Ale to z něj ještě nedělá vraha.

„Třeba chtěl vyslat jasný signál,“ trvá na svém Simeon.

Možná. Vzpomínám na Konstantinova slova: *Jiní říknou, že Alexandrova vražda byla útok na všechny křesťany, vedený těmi, kdo je nenávidí.*

„Podívám se na to.“ Obracím se k odchodu, ale Simeon má na srdci ještě něco dalšího.

„Když jsme sem ráno přišli, Alexandr měl schránku na dokumenty. Kožené pouzdro s mosazným vázáním. Nechtěl mi ho ukázat a nechtěl ani, abych ho nesl.“

„A dál?“

„Zmizelo.“